

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: U-I-344/94

Pritrdilno ločeno mnenje sodnika dr. Šturma

Obrazložitev odločbe pod B v točkah 7 do 9, ki se nanašajo na razčlenitev in opredelitev kriterija moralno politične primernosti kot pogoja za dostopnost do delovnih mest v državnih organih in v delovnih organizacijah in skupnostih, s katero se v celoti strinjam, dopolnujem z naslednjo razlago:

Imanentna naloga ustavnosodne presoje je, da se opredeljuje do zgodovinsko izkazanih kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin, do katerih je prihajalo v minulem totalitarnem sistemu. Tako se je npr. nemško zvezno ustavno sodišče več kot desetletje po preminutju totalitarnega sistema izrekalo o njegovih značilnostih in opredeljevalo njegovo nezdržljivost s sistemom svobodne demokratične ureditve. Podobno je ravnalo tudi portugalsko ustavno sodišče. V zgodovinsko poslanstvo slovenske Ustave je v preambuli k Temeljni ustavni listini o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije vgrajeno tudi njeno nasprotovanje dejstvu, da SFRJ ni delovala kot pravno urejena država in da so se v njej hudo kršile človekove pravice. Zato je toliko bolj pomembno, da tudi ustavnosodna presoja jasno opredeli oblike kršenja človekovih pravic in sicer tako neposredne kot tudi posredne, zlasti če so bile te trajno prisotne in so pomenile nepogrešljiv sestavni del sistema monopolne komunistične partije za obvladovanje ljudi in njihovega življenja.

V obrazložitvi pod točko 8 so navedene določbe o zahtevi po moralnopolitični primernosti sodnikov, sodnikov združenega dela, javnih tožilcev in javnih pravobranilcev. Ker v obrazložitvi ni posebej navedeno, do kdaj so ti pogoji veljali, jo na tem mestu dopolnujem. Ti zakonski predpisi so bili odpravljeni z novelami iz marca 1990 (Ur. list RS, št. 8 z dne 18. 3. 1990), to je že po razpisu svobodnih večstrankarskih volitev, ki so omogočile inavguracijo demokracije v Sloveniji. V širšem zgodovinskem kontekstu je do tega prišlo pol leta po padcu berlinskega zida in tri mesece po zlomu osvoženega režima v Romuniji, ko je bilo že popolnoma jasno, da je totalitarni komunistični sistem preminil. V navedenem Uradnem listu z dne 18. marca 1990 je poleg novel zakonov o javnem tožilstvu in o rednih sodiščih tudi poseben Zakon o spremembah določb zakonov, ki določajo pooblastila in naloge družbenopolitičnih organizacij, ukinil privilegije in pooblastila, ki so nekdanjim družbenopolitičnim organizacijam omogočali trajno možnost posrednega ali neposrednega kršenja in omejevanja človekovih pravic na področju javnega pravobranilstva, družbenega pravobranilstva samoupravljanja, sodstva združenega dela, samoupravnega sodstva, izvrševanja kazenskih sankcij, zdravstvenega varstva, socialnega skrbstva, usposabljanja in zaposlovanja invalidnih oseb, osnovnega šolstva, usmerjenega izobraževanja, vzgoje in izobraževanja, družbenega varstva otrok, vzgoje in varstva predšolskih otrok, otrok in mladostnikov z motnjami v razvoju, podelitev nagrad in priznanj Staneta Žagarja, knjižničarstva, kulturnoumetniških dejavnosti, založništva, naravne in kulturne dediščine, podelitev Prešernovih nagrad, varstva Triglavskega narodnega parka in spominskega parka Trebče, delovanja Restavratorskega centra SR Slovenije, raziskovalnih dejavnosti in raziskovalnih skupnosti, stanovanjskega gospodarstva, javnega obveščanja, društev, javnih shodov in javnih prireditev, notranjih zadev in iger na srečo.

Iz povedanega je jasneje razviden časovni okvir in celovit obseg in doseg kršenja človekovih pravic s strani nekdanjih družbenopolitičnih organizacij s pomočjo instituta družbenopolitične primernosti.

dr. Lovro Šurm